UUTISET

Alueellinen äänestys ei ole kansanäänestys, jossa selviäisi kuntalaisten kanta oman kunnan liittymisestä. Se on isomman sanelua. **KANSANEDUSTAJA TAPANI TÖLLI (KESK.)**

Isot jyräävät pienet, jos kuntaliitoksista äänestetään

Jos kuntaliitoksista järjestetään kansanäänestys, äänet lasketaan koko alueelta, ei kunnittain. Tämä on hallituksen linjaus, mutta sen tulkinta on vielä kesken.

Hallituksen linjaus 12 suuren kaupungin ja niiden ympäristökuntien pakkoliitoksista vaatii alueen asukkaiden enemmistön hyväksynnän.

Alueellinen äänestys tarkoittaa, että keskuskunnan kanta ratkaisee pienten kuntien kohtalon, arvioi keskustan kansanedustaja **Tapani Tölli**.

Jokaisessa suuressa kaupungissa on niin paljon asukkaita, että kehyskuntien äänet eivät riitä vastavoimaksi. Keskuskunnan enemmistön kanta ratkaisee käytännössä muodostetaanko suurkunta vai ei.

Töllin mielestä perustuslakia tutkitaan jatkossa tarkasti.

”Suomessa on kuntalaisten itsehallinto. Alueellinen äänestys ei ole kansanäänestys, jossa selviäisi kuntalaisten kanta oman kunnan liittymisestä. Se on isomman sanelua”, Tölli sanoo.

Äänestyksen sitovuus epäselvä

Epäselvää on, mikä on äänestyksen sitovuus.

”Hallituksen linjauksen lähtökohtana oli, että selvitysalueen äänet ovat kokonaisuus. Mutta linjaus on niin tuore, että kansanäänestyksen sitovuutta ja merkitystä ei ole vielä selkeästi linjattu”, valtiovarainministeriön ylijohtaja **Päivi Laajala** sanoo.

Hallituksen tiedotteessa rakenneuudistuksista nimenomaan mainitaan, että alueen asukkaiden enemmistön tuki vaaditaan, jotta pakkoa voidaan käyttää.

Kuntaministeri **Henna Virkkunen** (kok.) selvitti asiaa torstaina eduskunnan kyselytunnilla.

”Nyt ei haeta ratkaisuja pelkästään yksittäisten kuntien näkökulmasta, vaan ratkaisuilla, jotka ovat laajemmin koko alueen näkökulmasta kestävällä pohjalla. Sitä taustaa vasten on perusteltua, että valtioneuvostolle annettaisiin mahdollisuus käyttää toimivaltaa, mikäli ei päästäisi kokonaisuuden kannalta hyvään ratkaisuun”, Virkkunen vastasi.

Äänestystulosta voitaisiin tulkita joko veto-oikeutena, jolloin kunnalla olisi sen nojalla oikeus kieltäytyä liitoksesta, tai kansalaisten yleisen liitoshalukkuuden testaamisena.

Lain valmistelu alkaa tänä syksynä. Sillä täydennetään heinäkuussa voimaan tullutta kuntarakennelakia, johon myös itse pakkoliitospykälä aiotaan lisätä.

Laajalan mukaan säädös täytyy valmistella perusteellisesti. Pitää pohtia muun muassa valtioneuvoston toimivallan käyttämistä ylipäätään.

Virkkunen lupaa, että rima käyttää pakkoa pidetään erittäin korkealla.

Tölli ihmettelee, miksi pakko ylipäätään tuotiin työkaluksi.

”On aivan selvää, että tämä hallitus ei tee päätöksiä pakkoliitoksista. Aikataulu on siihen aivan liian tiukka.”

Äänestys on mahdollinen jo nyt

Kansanäänestys on ollut mahdollista järjestää jo nyt kuntaliitosta harkittaessa. Tämä pätee niin heinäkuussa voimaan tulleeseen kuntarakennelakiin kuin sitä edeltäneeseen kuntajakolakiin.

Äänestysalueena on lain mukaan kunta. Valtuusto ei ole kuitenkaan sidottu äänestystulokseen.

Jos kuntajakoselvittäjä kuitenkin pitää kansanäänestystä tarkoituksenmukaisena ja äänestystulos kannattaa kuntaliitosta ja valtuusto ei, kuntajakoselvittäjä voi esittää liitoksen tekemistä ja valtiovalta voi sen tehdä.

Tätä ei ole Laajalan mukaan käytetty koskaan.

Virkkusen mukaan kansanäänestyksiä helpotetaan sähköistämällä ne ja järjestämällä ne vaalien yhteydessä.

EIJA MANSIKKAMÄKI
AIMO VAINIO

Jos kuntaliitoksesta äänestetään, on äänestysalueena lain mukaan kunta.

Viiden aseen kokoelma kuuluu esityksen mukaan turvakaappiin.

60 000 uutta turvakaappia aseille

Nykyään kaappi vain muutamalla tuhannella

Ehdotus uudeksi aselaiksi laajentaisi aseiden säilytysvelvollisuuden turvakaapissa koskemaan kaikkia yli viiden aseen säilytyksiä, kertoo Yle.

Nykyisessä aselaissa turvakaappi tai poliisin muuten hyväksymä säilytys koskee vain tietyn tyyppisiä aseita.

”Aseiden säilyttäminen mielestäni tässä esityksessä hyvin paljon paranee. Siihen tulee merkittäviä tiukennuksia. 60 000 aseluvanhaltijaa joutuisi hankkimaan turvakaapin”, Ylen haastattelema sisäministeri **Päivi Räsänen** (kd.) sanoo.

Hänen mukaansa turvakaappeja on tällä hetkellä vain muutamalla tuhannella aseluvan haltijalla.

Räsänen piti erityisen hyvänä aseiden säilyttämiseen liittyviä kiristyksiä ja sitä, että poliisi voi jatkossa säilyttää lääkäreiden ilmoitukset henkilöistä, joita he pitävät sopimattomina aseiden haltijoiksi.

MT

”Liikelaitosten yhtiöittäminen tulonsiirtoa kunnilta valtiolle”

Kunnat ovat valmistautuneet yhtiöittämään kunnallisia liikelaitoksiaan, sanoo johtava lakimies **Pirkka-Petri Lebedeff** Kuntaliitosta. Monet kunnat ovat hänen mukaansa odottaneet lainsäädäntöä, joka toi muassaan varainsiirtoverovapauden.

Syyskuun alussa voimaan tullut kuntalain uudistus velvoittaa kunnat yhtiöittämään markkinoilla toimivat liikelaitokset.

Myös kilpailulaki uudistui kuun alussa. Uuden lain mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi jatkossa puuttua kuntien, kuntayhtymien ja valtion taloudelliseen toimintaan, jos se kilpailulain mukaan vääristää tai estää kilpailua.

Johtaja **Antti Neimala** Suomen Yrittäjistä arvioi, että valvonta kohdentuu todennäköisesti erityisesti palveluiden hinnanmuodostukseen.

”Hinnoitteluun tulee uuden sääntelyn kautta lisää rotia, ja se on hyvä se.”

Ruokapalvelut luupin alle

Kuntaliitto näkee liikelaitosten yhtiöittämisen olevan tulonsiirtoa kunnilta valtiolle. Aiemmin omassa kunnassa tuotetusta liikevoitosta ei ole tarvinnut maksaa veroa, ja kunnan ulkopuolellakin verokohtelu on ollut lievempää. Yhtiöiden verotettavalle tulolle mätkäistään 24,5 prosentin yhteisövero.

Merkittävin muutos on Lebedeffin mukaan kannattavien energia- ja satamatoimintojen yhtiöittäminen. Kunnat ja kuntayhtymät joutuvat tarkastelemaan toimintaansa myös esimerkiksi ateria- ja ruokapalveluissa, tilahallinnossa ja kunnallistekniikan ylläpidossa.

Laitoksia on jo yhtiöitetty esimerkiksi Turussa, Jyväskylässä ja Lahdessa.

Sitä, montako Suomen kuntien vajaasta 200 liikelaitoksesta yhtiöitetään, ei vielä tiedetä: osa kunnista voi myös päättää, ettei tarjoa ulkopuolisille palveluita, tai eriyttää palveluntuotantoaan.

Veronmaksajien rahoilla

Yhtiöittämisvelvollisuus koskee myös virastomuotoisena harjoitettua toimintaa.

Neimala kertoo, että virastomuotoisen, kilpailua vääristävän toiminnan määrää on vaikea arvioida. Esimerkiksi valtion tukemien oppilaitosten autokoulutoiminta on tällaista.

”Yrittäjille on epäreilua, kun kunnat kilpailevat veronmaksajan varat taskussa”, Neimala sanoo.

Suojattu asema, julkiset tuet, alhaiset tuottovaatimukset, mahdolliset ristisubventiot ja lahjaksi saadut aloittavat taseet tuovat julkisille yhtiöille kilpailuetua suhteessa yksityisyrityksiin. Yrittäjäjärjestön mukaan selkeiden pelisääntöjen tarpeellisuus korostuu kuntakoon kasvaessa.

Päätökset tehtävä pian

Neimalan mukaan yhtiöittämisvelvollisuus ei poista ongelmia kokonaan. ”Kuntaomisteisten yhtiöiden pääomahuolto tapahtuu veronmaksajien rahoituksella ja siihen sisältyvät riskit ovat aivan toisenlaiset kuin yksityisen elinkeinotoiminnan.”

Lisäksi julkisen sektorin elinkeinotoiminta tuppaa rönsyilemään, kun normaalit yritystoiminnan riskit puuttuvat.

Kuntalain uudistuksen siirtymäaika on ensi vuoden loppuun. Kunnilta odotetaan siis periaatepäätöksiä melko pian, jotta yhtiöittämiset saadaan osaksi vuoden 2015 budjetin valmistelua.

PAULA LIESMÄKI

PEKKA FALI

Lauri Nissi (vas.) ja Pirkko Könö olivat saapuneet Muhokselta Ouluun myymään tyrnimarjasta valmistettuja elintarvikkeita. Asiakkaana Aino Viippola.

Gm-vapaasta ruuasta tullut harvinaista Yhdysvalloissa

Ilman geenimuuntelua tuotettu ruoka tarjoaa uusia mahdollisuuksia suomalaiselle elintarvikeviennille.

Näin arvioivat yrittäjät **Helena Lumme** ja **Mika Manninen** Real Food Partners -yhtiöstä.

Lumme ja Manninen tuntevat läpikotaisin USA:n elintarvikemarkkinat. He ovat asuneet maassa 18 vuotta ja vieneet sinne suomalaista ruokaa ja ruokainnovaatioita.

”Koska maailma monsantoituu kovaa vauhtia, gm-vapaasta ruuasta on tullut harvinaista herkkua”, Helena Lumme kertoo. Kaikesta USA:ssa myytävästä ruuasta jo 80 prosenttia sisältää geenimuunneltuja ainesosia.

Kuluttaja pelkää myrkkyjä

Maksukykyinen kuluttaja etsii kaupan hyllystä gm-vapaata ruokaa, koska geenimuunnellun ruuan epäillään sisältävän liikaa torjunta-ainejäämiä.

”Gm-peltoihin ruiskutetaan myrkkyjä enemmän kuin koskaan ennen”, Lumme arvioi. ”Koska kasvimyrkky on yhdistetty siemenen dna:han, kasvi pystyy vastaanottamaan miten paljon torjunta-aineita tahansa.”

Suomen kannattaa yrittäjien mielestä pysytellä erossa geenimuuntelusta.

”Jos Suomi hyväksyy gm-viljelyn, suomalaisen ruuan erikoisominaisuus, puhtaus, katoaa.”

Luomua tuodaan Kiinasta

Tietoa geenimuuntelusta ei ole Yhdysvalloissa pakko merkitä pakkaukseen, mutta laki voi muuttua pian. Parikymmentä osavaltiota on tehnyt aloitteen gm-pakkausmerkintöjen pakollisuudesta.

”On vain ajan kysymys, milloin merkintäpakko saa lainvoiman. Yli 90 prosenttia kuluttajista sanoo kannattavansa merkintöjä.”

Kun merkintöjä ei ole, moni kuluttaja etsii pakkauksesta sanaa luomu. Luomun tiedetään tarkoittavan myös gm-vapaata tuotetta.

Luomun ongelmana on tuonti Kiinasta, sillä Yhdysvaltain oma tuotanto ei kata kysyntää. Kiinan luomu epäilyttää puhdasta ruokaa etsivää kuluttajaa, koska Kiinan viljelymaista merkittävä osa on pahasti saastuneita.

Alkuperämaa on USA:ssakin merkittävä elintarvikepakkaukseen.

Aitoja makuja arvostetaan

Moni amerikkalainen kuluttaja valitsee Lummen mukaan mieluummin eurooppalaisen kuin kotimaisen tuotteen.

”He tietävät, että USA:n ylikansalliset ruokajätit eivät ajattele terveellisyyttä, vaan ruoka on enimmäkseen kemiaa, kuten väriaineita, esansseja ja maissitärkkelystä.”

Gm-vapaiden elintarvikkeiden myynti kasvaa tällä hetkellä USA:ssa noin 30 prosenttia vuodessa. ”Kauppiaiden mukaan leimalla varustetut tuotteet tuotteet liikkuvat hyllystä kolme kertaa muita tuotteita nopeammin.”

Suomalaiset ruuat ja juomat ovat korkealaatuisia ja aidon makuisia, Lumme kehuu. Lisäaineita käytetään niukasti ja saastelaskeumat ovat Euroopan alhaisimpia.

”Puhdas suomalainen ruoka on juuri se haluttu merkkituote, jota vaativa globaali kuluttaja tällä hetkellä hakee ja josta hän on valmis maksamaan.”

TARJA HALLA

REAL FOOD PARTNERS

Pakkausmerkintöjen puolesta kampanjoivan järjestön puheenjohtaja Gary Hirshberg (vas.), Helena Lumme ja Mika Manninen ottavat kantaa geenimuunteluun 24.9. eduskuntatalossa pidettävässä tilaisuudessa.

» Gm-vapaiden elintarvikkeiden myynti kasvaa tällä hetkellä USA:ssa noin 30 prosenttia vuodessa.

» Puhdas suomalainen ruoka on juuri se haluttu merkkituote, jota vaativa globaali kuluttaja tällä hetkellä hakee ja josta hän on valmis maksamaan.

REAL FOOD PARTNERS

Erikoisalana gm-vapaa ruoka

Helena Lumme ja Mika Manninen ovat taustaltaan mainonnan ja markkinoinnin ammattilaisia. He ovat asuneet 18 vuotta USA:ssa.

Yrittäjät ovat erikoistuneet viemään pohjoismaista gm-vapaata ruokaa avaimet käteen -periaatteella kaupan hyllyyn.

Viennistä neuvotellaan parhaillaan useiden suomalaisyritysten kanssa.

Kolmisen vuotta sitten yrittäjät lanseerasivat Raision kaurajuomat ja -puurot USA:n markkinoille.

Kaurajuoma sai useita palkintoja ja yrittäjät kutsuttiin luennoimaan Floridan arvostettuun Lynn-yliopistoon. Yrittäjien ja Raision yhteistyö päättyi viime vuoden lopulla.

USA:n osuus Suomen elintarvikeviennistä oli viime vuonna 2,6 prosenttia. Viennin arvo oli 38,5 miljoonaa euroa.

Rieskamestari Maija-Liisa Holma (takana) opetti perinteisen uutisrieskan tekoa Limingan Kedonperällä. Helena Hintsala (vas.), Venla, Marja ja Iina Sippala kokeilivat.

Lähiruoka kävi kaupaksi

OULU (MT)

Oulun lähiruokamarkkinoiden myyntikojuilla kävi lauantaina vilske, ja moni myyjä pelkäsi myytävän loppuvan kesken.

Limingan Värkkäpäivässä taas paistettiin itse perinteistä ohrarieskaa. Se ei päässyt jäähtymään ennen kuin katosi makoisiin suihin.

Oululainen syö lähiruokaa

”Aivan toisenlainen vilske kuin makumarkkinoilla”, Mimmin Maidon **Jaana Mäki** Muhokselta kiitteli Oulun torilla. Hän myi itse valmistamiaan luomujugurtteja. Niitä saa myös useimmista Oulun marketeista.

Myös Niittymyllärin **Maija Kylmänen** Limingasta pelkäsi myytävän loppuvan.

Hyvin kävi kauppa myös **Lauri Nissillä**, joka jalostaa tyrniä ”ihan harrastuksena, muun työn ohessa”. Nissillä on Muhoksella tyrniä, joka on lisätty Raahen seudulla villinä kasvaneista alkuperäisistä pensaista.

Ensimmäiset tyrnit, Venäjältä tuodut, Nissi joutui hävittämään.

”Ne tuottivat hyvin ja marjat maistuivat hyviltä. Kahden vuoden jälkeen niihin tuli kuitenkin tauti, ja joka pensas meni.”

Oulun kaupunginvaltuuston varapuheenjohtaja **Raimo Järvenpää** (sd.) kävi avaamassa Maaseudun Sivistysliiton Syökkö nää lähiruokaa? -hankkeen järjestämät lähiruokamarkkinat. Hän määritteli lähiruuan olevan enemmän ”kuin marketista saatavat Tyrnävän perunat”. Joissakin tuotteissa lähiruuaksi voidaan kelpuuttaa koko Suomen alueen tuotteet.

Ohrarieskalle kuuma uuni

Limingan kylien Värkkäpäivät aloitettiin tänä syksynä Kedonperän kylällä **Helena** ja **Kauko Hintsalan** kotona. Päivien ajatuksena on luoda yhteisöllisyyttä yhdessä tekemällä, ”värkkäämällä”, hankevetäjä **Silja Puoskari** Koti maalla -hankkeesta kertoi.

Leipojamestarina Hintsalan pirtissä toimi **Maija-Liisa Holma**. Hän vannotti leipureita lämmittämään uuninsa kyllin kuumaksi, ”reilusti yli 400 asteen”.

”Liian kuumuuden kanssa pärjää kyllä. Jos uuni ei ole tarpeeksi kuuma, rieskoja joutuu paistamaan pidempään, ja silloin niistä tulee sitkeitä.”

Vähän jokaisessa pitäjässä on omanlaisensa rieskaperinne. Limingassa rieskat leivotaan ohuiksi, ja ne paistetaan saman tien kun ne on saatu kaulittua ja pistettyä.

”Rieska pitää paistaa heti ja syödäkin mieluummin heti – lämpimänä jos ei aivan kuumana”, Holma sanoi.

”Ei eilispäivän rieskaa voi tarjota.”

Hankekoordinaattori **Nina Kurunlahti** Nouseva Rannikkoseutu -hankkeesta kertoi, että Värkkäpäivillä aiotaan syksyn mittaan vielä ainakin paistaa hapanleipää ja valmistaa himmeleitä.

”Ihmiset arvostavat perinteitä ja yhdessä tekemistä.”

JOUKO RÖNKKÖ